

Bij de dood van Maarten Schenker

Bij de dood van Maarten Schenker

Bob Olgers

© 2017 Bob Olgers

Titel: Bij de dood van Maarten Schenker

Auteur: Bob Olgers

Omslagfoto: “Lightning tree” door Laura Hoyneck van Papendrecht
(www.laurafrancesart.com)

ISBN: 978 94 6345 156 7

NUR: 332

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

“Ted! Verstop je! Snel! Onder de trap!’ Mama sist. ‘Je mag er pas onder vandaan komen wanneer ik je roep. Heb je me gehoord?’ Ze doet me pijn. Zo boos heeft ze nog nooit geklonken. Pas heel lang daarna realiseer ik me dat wat ik had gehoord geen boosheid was geweest maar blinde paniek. Ontzetting, die ik evenredig vaststelde in haar ogen en haar stem.

Ze roept nooit.

Pas toen ik tevoorschijn durfde te komen begreep ik waarom het zo stil was in ons huis”.

Proloog

De vraag had op een blad van een serieuze scheurkalender hebben kunnen staan. *Wat is toeval en wie gelooft er in?* Toeval? Ik geloof er in elk geval niet in. Ik geloof dat er krachten vrijkomen bij elke, op verandering gerichte keuze die je als organisme maakt. En daarop volgt samenloop door de krachten die loskomen vanwege de keuzes van anderen. Daarin heb je fijne varianten maar helaas ook noodlottige. Om deze reden ben ik vrij uitvoerig over de excursie die ik hierna te beschrijven heb.

Ik heb het me lang afgevraagd tot ik wist dat het anders was. Als ik zou hebben besloten die excursie later te maken, zou de schrijver Maarten Schenker dan nog geleefd hebben? En andersom, als hij had besloten zich eerder....?

De vraag lijkt op zich belachelijk, maar is die dat ook? Hij is ingegeven door iets wat ik zojuist herlezen heb. Een deel van een interview naar aanleiding van Schenkers roman van een flink aantal jaren geleden, die de naam “Dansen in Vovolo” (met als subtitel “De angst begeert”) draagt. Daar gaat hij in op het gedachtengoed van de destructieve hoofdfiguur Selma, die redeneert volgens een vooraf geprogrammeerde logica, waarbij zij geen ruimte laat voor welke emotie dan ook. In het interview duidt Schenker waarin hij en Selma verschillend zijn.

“Ik ben een aanhanger van de filosofie van het determinisme, die er van uit gaat dat iedere gebeurtenis het gevolg is van weer een andere gebeurtenis. Daardoor ontstaat er een zeker verband tussen de gebeurtenissen. Geluk is bijvoorbeeld geen kwestie van toeval. Ik ben aanhanger van de beïnvloedbare variant, namelijk dat alles wat mij overkomt het gevolg is van mijn eigen handelen. Er is onder de deterministen ook een stroming die extremer is in haar opvattingen. Selma is daar een voorbeeld van. Die aanhangers zijn van mening dat alles wat we doen eigenlijk nergens toe doet. Niets in het leven is maakbaar. Alles is vooraf bepaald, al dan niet door een hogere macht.

Predestinatie. Dat het begin en het doel van alles met elkaar correleert. Persoonlijk heb ik niets met deze stroming. Sterker nog. Ik ben van mening dat de aanhangers van deze opvatting juist afstand nemen van de invloed die zij uit zouden kunnen oefenen op het verloop van de geschiedenis. Ze laten andere krachten hun levensloop beïnvloeden en bepalen. Vaak zijn dat krachten die worden beschreven in oude boeken, maar die geen levende ziel ooit met eigen ogen heeft gezien. Van die krachten zeggen zij opdrachten te krijgen, of woorden te interpreteren die lang geleden door iemand of meerdere iemanden zijn opgeschreven. Dat kan ver gaan. Dat gaat soms zo ver dat hun opdracht luidt om uit naam van die kracht een ander mens te vermoorden, met welk doel dan ook. Selma dus ook. De deterministen die dat doen lijken niet erg kieskeurig te zijn. Zij denken niet na over hun handelingen; ze beslissen niets maar voeren alleen uit. Ze zijn als het ware een instrument. Het denkwerk is al voor hen gedaan, zo redeneren ze. Zij hoeven dus geen keuze te maken wie ze uiteindelijk gaan vermoorden. Ze slaan aan het moorden. Ze vermoorden iedereen (inclusief zichzelf) en vragen zich in het geheel niets af. Daarna volgt al dan niet een zeer aantrekkelijke beloning die, met een beetje hulp van) zelfbenoemde aardse apostelen soms uitgerust met een mijter en soms met een tulband, vorm heeft gekregen. Deze deterministen verwachten een mooie bonus maar niemand weet zeker of het die beloning is die hen wacht of juist een afrekening.

Als die opdracht daadwerkelijk wordt uitgevoerd, betekent dit dat het ook gevolgen kan hebben voor de deterministen zoals ik, die wél geloven in de maakbaarheid der dingen. Als die twee stromingen samen komen, eindigt vrijwel alles met een grote plof”.

Zo eenvoudig gesteld was zelfs de opvatting van Schenker een soort van relativiteitstheorie. In ieder geval moest ik de quote een paar keer lezen voordat ik begreep wat hij bedoelde. Misschien was dat ook wel de reden waarom ik het destijds uit de krant had geknipt om te bewaren. Om later nog eens te herlezen, zodat ik misschien alsnog zou begrijpen wat Schenker precies bedoelde. Of was het om wat hij in hetzelfde stuk zei over Voltaire: ‘*Lees “Ou l’optimism” Toen ik dat uit had twijfelde ik*

aan alles, zelfs aan de goede bedoelingen van God. Wee degene die in blind vertrouwen op weg is naar diens ondoorgroendelijke wegen”.

Ik voel meteen weer de verbazing die ik voelde toen ik de foto bij het interview voor het eerst zag. Schenker had een tonsuur. De bovenkant van zijn schedel was kaalgeschoren en de rand die er van oor tot oor overbleef was een royale bos kroeshaar. In zijn mond had hij de aulos, een oud Grieks blaasinstrument met een dubbele speelpijp.

Van meer recentere datum, dat wil zeggen toch al weer zo'n jaar of vijf geleden, was een interview met Schenker in de zaterdageditie van een goed aangeschreven krant. Er waren drie foto's bijgeplaatst om het interview te ondersteunen.

Op de eerste stond hij afgebeeld als een grumpy old man, die geërgerd in de lens van de fotograaf keek. De foto was dusdanig scherp dat hij voor mij onbarmhartig Schenkers ongezonde levensstijl blootlegde. Ik zag de haartjes van zijn stoppelbaard die als naaldjes in zijn gezicht staken en het ingewikkelde patroon van bloedvaatjes rond zijn neus, die wat mij betreft correleerde met een bovengemiddelde alcoholconsumptie.

Op de tweede foto zat hij met een goedkope balpen in zijn hand gebogen over een stuk papier, waarbij de suggestie werd gewekt dat hij op dat moment ergens aan werkte. Dat de foto geënceneerd was bleek wel uit de derde foto. Daarop droeg hij dezelfde kleren. Hij stond er tegen een lege achtergrond losjes turend naar een punt in de verte. Hij had een hand gestoken in zijn spijkerbroek die over zijn heupen dreigde te zakken. Daarboven hing een stevige buik. Op de foto droeg hij een geruit overhemd en daar weer overheen een gekreukeld linnen jasje. Zijn grijze haar was lang en kroesde. Alles overziende stond daar een onverzorgde, haast haveloos uitzierende man die er door de fotograaf niet op was geweest dat een van de punten van zijn overhemd over het boordje van zijn jasje stak.

Uit de tekst bleek dat het interview had plaatsgevonden ongeveer tien jaar na de aanval op het World Trade Center in New York. Met zijn zo te lezen spontaan opgekomen vervolgvraag vond de interviewer het nodig dat Maarten zijn mening daarover deelde met het Nederlandse volk.

Maarten noemde die agressie een laffe daad die onafwendbaar de inleiding was van het einde van de mensheid. Hij liet zijn gedachten de vrije loop over falende ecologische systemen en de tanende invloed van mondiaal ingrijpen vanwege de halfslachtigheid daarvan.

“We hebben altijd erop gerekend dat we met de uitputting van de wereld weg zouden komen en voor ieder acuut probleem wel weer een oplossing zouden vinden. In die zin hebben we buiten onszelf gerekend. Ik durf daarin nog wel stilliger te zijn door te beweren dat we onszelf hebben onderschat. Straks zijn we met tien miljard. Ik ben zeer somber. Dit aantal is meer dan de wereld kan verdragen. Er zullen voedseloorlogen komen en veldslagen om toegang tot drinkwater af te dwingen.

De laatste tijd heb ik telkens dezelfde gedachte, die je verontrustend zou kunnen noemen, maar voor mij is die dat niet. Stel je eens voor dat deze gedachte bewaarheid wordt. In dit scenario evolueert de mens tot het moment dat hij alleen nog maar tot zelfdestructie in staat is. Daarna begint hij zichzelf uit te roeien. Als je om je heen kijkt kun je daar de eerste voortekenen al van zien. Alles begint met onomkeerbare polarisatie. Het is zoiets als bij de lemmingen. Ik zie het om me heen gebeuren. Ik geloof heilig in die theorie. De mens is uiteindelijk uit op zijn eigen totale vernietiging. Niet omdat hij dat wil maar omdat hij eenvoudigweg niet anders kan”.

Ik vroeg me af waarom hij de toekomst zo somber schetste. Kwam dat voort uit angst? Uit wanhoop? Of uit allebei? Hadden we in deze woorden een aankondiging van zijn zelfgekozen dood kunnen lezen?

Alles overziende kwam Schenker op mij over als iemand die zich leek voor te bereiden op een ramp die voor hem echter geen catastrofe was maar eerder gevoeld werd als een zegen.

De rest van het interview ging over zijn werk en zijn toekomstplannen (die hij zei legio te hebben). Hij kreeg de kans om uit te wijden over favoriete films en toneelstukken maar uit wat hij zei, concludeerde ik dat zijn kennis gedateerd was. Over wat er over zijn verleden mocht worden gevraagd waren van tevoren waarschijnlijk afspraken gemaakt. De vraag over zijn in Libanon opgelopen verwondingen bleef ongesteld. De rest leidde bij mij niet tot nieuwe inzichten.